

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปัจจุบันการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนิสิตนักศึกษา กำลังเป็นที่สนใจของผู้บริหาร คณาจารย์ และบุคลากรที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับนิสิตนักศึกษา เพราะนิสิตนักศึกษาเป็นบุคคลกลุ่มใหญ่ที่จัดว่าเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญกับระบบการผลิตของสถาบันอุดมศึกษา และเพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถบรรลุถึงเป้าหมายที่ต้องการ จึงมีความจำเป็นต้องเข้าใจธรรมชาติ บทบาทและทิศทางของนิสิตนักศึกษา

การวิจัยเพื่อศึกษาบทบาทของกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง มีการศึกษาเอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สำหรับงานวิจัยฉบับนี้ดังต่อไปนี้

ลักษณะและสถานภาพของมหาวิทยาลัยรามคำแหง

มหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นสถาบันการศึกษาที่จัดการศึกษาในระบบเปิด มีลักษณะที่สำคัญคือ เปิดโอกาสให้ทุกคนที่มีคุณสมบัติพื้นฐานเข้าศึกษาได้โดยไม่ต้องมีการสอบคัดเลือก ไม่จำกัดจำนวนรับหรือความแตกต่างในด้านเศรษฐกิจ สังคมและอื่น ๆ เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เลือกเรียนตามสาขาที่ตนปรารถนา เพราะถือนักศึกษาต้องรู้ว่าตนต้องการอะไร และมีความถนัดด้านไหน เพื่อสามารถทำให้นักศึกษาสามารถพัฒนาตนเอง ไปสู่สิ่งที่ตนต้องการให้ดีที่สุด ระบบการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยรามคำแหง เน้นการสอนแบบระบบการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ผู้เรียนจะต้องฝึกฝนตนเองให้มากที่สุด มหาวิทยาลัยเปิดโอกาสให้นักศึกษามาเรียนประจำที่มหาวิทยาลัย มาเรียนเป็นครั้งคราว หรือจะเรียนด้วยตนเองทางสื่อการสอนทางไกลก็ได้ นักศึกษาสามารถเลือกประเภทการเรียนได้ตามโอกาส และความจำเป็น จากลักษณะของสถาบันดังกล่าว มหาวิทยาลัยรามคำแหงจึงมีความแตกต่างจากสถาบันอุดมศึกษาในระบบจำกัดรับ สภาพแวดล้อมของสถาบัน ลักษณะของผู้เรียน จำนวนผู้เรียน และวิธีการเรียนการสอน ซึ่งจะมีผลกระทบต่อนักศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เพราะนักศึกษาต้องศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง

ควบคุมตนเอง ฝึกฝนตนเอง และรู้จักประเมินตนเองตลอดระยะเวลาที่เข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัย นักศึกษามีความใกล้ชิดกลุ่มเพื่อนมากกว่าอาจารย์ มีความเป็นอิสระในการใช้ชีวิตในสถาบัน เนื่องจากมีนักศึกษาเป็นจำนวนมากในแต่ละปี จากสถิติของศูนย์บริการวิชาการและสนเทศ สำนักบริการทางวิชาการและทดสอบประเมินผล มหาวิทยาลัยรามคำแหง จำนวนนักศึกษาในปี 2530 มีจำนวน 90,298 ในปี 2531 มีจำนวนถึง 111,025 คน และล่าสุด ภาค 1 ปี 2532 มีนักศึกษา 37,175 คน ในแต่ละวันมีนักศึกษามาเข้าชั้นเรียนเป็นจำนวนมาก และในแต่ละคาบ เวลาเรียนนักศึกษาจะมีเวลาว่างก็จะนั่งรวมกันเป็นกลุ่มต่าง ๆ มากมายในบริเวณรอบ ๆ ตึก และอาคารเรียน หรือไม่ก็ไปเข้ากลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางมหาวิทยาลัยจัดส่งเสริมให้ เพราะ ถึงแม้ว่าจะเป็นมหาวิทยาลัยเปิดแต่ลักษณะการเรียนการสอนส่วนใหญ่ที่นักศึกษาจะมาเข้าชั้นเรียน ซึ่งทางมหาวิทยาลัยจัดให้ ฉะนั้นจึงมีความจำเป็นที่ทางมหาวิทยาลัยต้องสนับสนุนในเรื่องของ กิจกรรมนักศึกษา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการช่วยพัฒนานักศึกษาของมหาวิทยาลัยรามคำแหงให้เป็นบัณฑิตที่สมบูรณ์ และ เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นไปตาม หลักการที่มุ่งหมายให้กิจกรรมนักศึกษาเป็นกิจกรรมส่งเสริมการศึกษา เสริมสร้างประสบการณ์ ส่งเสริมพละนาถมิย ปลุกฝังคุณธรรมและพัฒนาบุคลิกภาพอันพึงประสงค์ เพื่อให้เป็นบัณฑิตที่มีความ เจริญอกงามทั้งด้านสติปัญญา ร่างกาย และจิตใจ ทั้งนี้โดยมีองค์การบริหารกิจกรรมนักศึกษา ที่เหมาะสมแก่สภาพของมหาวิทยาลัยรามคำแหง และบริหารกิจกรรมนักศึกษาตามครรลองแห่ง ระบอบประชาธิปไตย อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 14(1) แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัย รามคำแหง พ.ศ.2514 สภามหาวิทยาลัยรามคำแหง จึงตราข้อบังคับไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ 1. ข้อบังคับนี้เรียกว่า "ข้อบังคับมหาวิทยาลัยรามคำแหง ว่าด้วยกิจกรรม นักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ.2522"

ข้อ 2. ให้ใช้ข้อบังคับนี้ตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป

ข้อ 3. ให้ยกเลิกข้อบังคับมหาวิทยาลัยรามคำแหงว่าด้วยสโมสรนักศึกษา

มหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2522

ข้อ 4. ในข้อบังคับนี้

"มหาวิทยาลัย" หมายถึง มหาวิทยาลัยรามคำแหง

"อธิการบดี" หมายถึง อธิการบดีมหาวิทยาลัยรามคำแหง

"นักศึกษา" หมายถึง นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง

"สถานศึกษา" หมายถึง สถานศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง

"องค์การนักศึกษา" หมายถึง องค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง

"คณะ" หมายถึง คณะ สำนัก และแผนกอิสระ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

"คณะกรรมการองค์การนักศึกษา" หมายถึง คณะกรรมการองค์การนักศึกษา

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

"ชมรม" หมายถึง ชมรมของนักศึกษาที่จัดตั้งขึ้นตามข้อบังคับนี้ ภายใน

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

หมวด 1 วัตถุประสงค์

ข้อ 5. การดำเนินกิจกรรมของนักศึกษา ที่จัดขึ้นตามข้อบังคับนี้ มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

- (1) เพื่อให้ให้นักศึกษาได้เรียนรู้และฝึกฝนตนเองในการใช้สิทธิ เสรีภาพ และการปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตย ภายในกรอบแห่งเหตุผล กฎหมาย ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงาม
- (2) เพื่อส่งเสริมสามัคคีธรรมในหมู่นักศึกษา
- (3) เพื่อปลูกฝังให้นักศึกษารู้จักเสียสละ เพื่อส่วนรวม มีความรับผิดชอบ ต่อตนเองและต่อประเทศชาติ และปฏิบัติภารกิจร่วมกันด้วยความเป็นระเบียบ
- (4) เพื่อส่งเสริมกิจกรรมเสริมหลักสูตรทั้งทางวิชาการและประสบการณ์ ทางวิชาชีพแก่นักศึกษา
- (5) เพื่อส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณี และเอกลักษณ์อันดีงามของไทย
- (6) เพื่อให้ นักศึกษามีความสมบูรณ์ทางพละนาถมี มีบุคลิกภาพ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีสติปัญญาความรู้และความประพฤติดี
- (7) เพื่อส่งเสริมสัมพันธ์ภาพระหว่างสถาบันในการร่วมกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ
- (8) เพื่อเผยแพร่ชื่อเสียงและเกียรติคุณอันดีงามของมหาวิทยาลัย

หมวด 2 สิทธิและหน้าที่ของนักศึกษา

ข้อ 6. นักศึกษาย่อมมีสิทธิและหน้าที่โดยเท่าเทียมกันตามข้อบังคับนี้

ข้อ 7. นักศึกษามีสิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ต่าง ๆ ต่อทางมหาวิทยาลัย

ข้อ 8. นักศึกษามีสิทธิแสดงความคิดเห็นหรือวิจารณ์เกี่ยวกับกิจการของมหาวิทยาลัย การลงโทษนักศึกษาทางวินัยในเรื่องที่ไม่เกี่ยวกับการศึกษา สภานักศึกษามี

สิทธิจะเสนอข้อเท็จจริงต่อทางมหาวิทยาลัยเพื่อวินิจฉัยดำเนินการ

การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่ง และวรรคสอง ต้องอยู่ในขอบเขตของกฎหมาย และข้อบังคับตลอดจนระเบียบแบบแผนของมหาวิทยาลัยและย่อมได้รับความคุ้มครองจากทางมหาวิทยาลัย การรอนสิทธิดังกล่าวจะกระทำมิได้

ข้อ 9. นักศึกษามีสิทธิโดยเท่าเทียมกัน ในการเข้าร่วมรับบริการ สมัครรับเลือกตั้ง และออกเสียงเลือกตั้ง ตามกฎหรือข้อบังคับแห่งกิจการนั้น

ข้อ 10. นักศึกษามีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับของมหาวิทยาลัย ประเพณีอันดีงามและปฏิบัติตามครรลองระบอบประชาธิปไตยภายในมหาวิทยาลัย

การดำเนินกิจกรรมนักศึกษาภายในมหาวิทยาลัยประกอบด้วยชมรมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง มี 62 ชมรม โดยแยกเป็น ด้านวิชาการ 24 ชมรม ด้านศิลปวัฒนธรรม 12 ชมรม ด้านบำเพ็ญประโยชน์ 10 ชมรม และด้านกีฬา 16 ชมรม โดยมีคณะกรรมการองค์การนักศึกษาเป็นผู้ควบคุมดูแลทำกิจกรรมของแต่ละชมรม (มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2527)

แต่เนื่องจากมีนักศึกษาเป็นจำนวนมาก และสภาพแวดล้อมของการเรียนการสอนต่างไปจากมหาวิทยาลัยจำกัดรับโดยทั่ว ๆ ไป จึงทำให้นักศึกษาของมหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยส่วนใหญ่ต้องหาทางปรับตัวให้เข้ากับบรรยากาศและสภาพแวดล้อมดังกล่าวข้างต้น จึงเกิดการรวมกลุ่มกันเอง และร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสนใจและอุดมคติของแต่ละกลุ่ม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท

ซาร์บิน (Sarbin, 1972) ได้จำแนกลักษณะบทบาทเป็น 2 ประการคือ

1. ความคาดหวัง (expectation) เป็นความคาดหวังของบุคคลที่ครองตำแหน่งนั้น ๆ ว่าควรจะแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมกับตำแหน่งนั้น ๆ อย่างไร
2. การแสดงบทบาท (enactment) เป็นการแสดงบทบาทของบุคคลให้สอดคล้องกับบทบาทที่ถูกกำหนดไว้

บรูม และเซลสนิค (Broom and Selznich, 1977) กล่าวว่า บทบาทเป็นแบบแผนของพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับสถานภาพทางสังคม ซึ่งประกอบด้วย

1. บทบาทที่กำหนดไว้ในสังคมหรือบทบาทตามอุดมคติ คือบทบาทที่สังคมได้คาดหวังบทบาทของบุคคลที่อยู่ตำแหน่งนั้น
2. บทบาทตามความรู้สึกที่ได้รับรู้ (Perceived role) เป็นบทบาทที่แสดงออกโดยการวินิจฉัยของคน กล่าวคือบุคคลแต่ละคนนั้นจะมีความเชื่อแตกต่างกันมีการรับรู้ต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน ภาพพจน์ที่เกิดขึ้นของแต่ละคนก็แตกต่างกันดังนั้น บทบาทที่แสดงออกจึงเป็นไปในทิศทางที่อาศัยสิ่งที่ตนรับรู้เป็นพื้นฐาน
3. บทบาทที่ปฏิบัติจริง (Performed role) เป็นบทบาทที่แต่ละบุคคลได้ปฏิบัติไปจริง ซึ่งบางครั้งการแสดงบทบาทก็เป็นเรื่องที่อยู่เหนือความคาดหวังและการรับรู้เหมือนกัน ทั้งนี้อาจจะขึ้นอยู่กับความกดดัน โอกาส ระยะเวลา และเหตุการณ์ทางสังคมที่เขาประสบอยู่นอกจากนั้นอาจขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพเฉพาะตัวและประสบการณ์ในอดีตของเขาด้วย

อูทซ์ ฮีร์ชโค (2519) ได้ให้ความหมายของบทบาทว่า เป็นการปฏิบัติหน้าที่ หรือการแสดงออกของคน ซึ่งคนอื่นคาดคิดหรือหวังว่าเขาจะทำเมื่ออยู่ภายใต้สถานการณ์ของสังคมอย่างหนึ่ง การที่ประชาชนคาดหมายหรือหวังให้เขากระทำอย่างนั้น ก็ถือเอาฐานะและหน้าที่ทางสังคมของเขาเป็นมูลฐาน

โพบูลย์ ช่างเรียน (2516) ได้ให้ความหมายของบทบาทไว้ 2 นัย นัยแรกคือ พิจารณาด้านโครงสร้างสังคม (Social Structure) บทบาท หมายถึง ตำแหน่งทางสังคมที่มีชื่อเรียกต่าง ๆ ซึ่งแสดงลักษณะ โดยคุณสมบัติและกิจกรรมของบุคคลที่ครองตำแหน่งนั้น อีกนัยหนึ่ง พิจารณาด้านการแสดงบทบาท หรือการปะทะสังสรรค์ทางสังคม (Social Interaction) บทบาทจึงหมายถึง ผลสืบเนื่องที่มีแบบแผนของการกระทำที่เกิดจากการเรียนรู้ของบุคคลที่อยู่ในสถานการณ์แห่งการปะทะสังสรรค์นั้น เมื่อพิจารณาทั้งทั้งสองนัยแล้ว บทบาทจึง เป็นตัวกลางระหว่างสังคมกับบุคคลแต่ละคนซึ่งอยู่ในสถานการณ์ซึ่งพฤติกรรมของเขา กลายเป็นแนวทางปฏิบัติของสังคมร่วมในพฤติกรรม

ทิตยา สุวรรณชฎ (2527) ได้จำแนกความแตกต่างของบทบาทเป็น 4 ประการคือ

1. บทบาทที่มีประจำอยู่ทุกสภาพสังคม
2. วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีในสังคม เป็นสิ่งสำคัญในการกำหนดบทบาท
3. การที่บุคคลจะทราบบทบาทของตนเอง ต้องมีกระบวนการสังคม (Socialization)
4. บทบาทจริงที่บุคคลแสดงนั้นเป็นผลของปฏิกริยาแห่งบุคลิกภาพของบุคคลที่ครองสภาพอยู่ รวมเข้ากับบุคลิกภาพของบุคคลอื่นที่มาร่วมในพฤติกรรม

จากแนวคิดต่าง ๆ อาจพอสรุปได้ว่าบทบาทได้ถูกกำหนดขึ้นจากปัจจัยใหญ่ ๆ 2 กลุ่ม คือ

1. บทบาทที่ถูกกำหนดโดยสังคมในรูปของหน้าที่ ความรับผิดชอบตามความคาดหวัง กฎ ระเบียบ เกณฑ์ปกติของสังคมที่บุคคลพึงปฏิบัติในการดำรงตำแหน่งหนึ่ง
2. บทบาทที่กำหนดโดยบุคลิกภาพของบุคคลได้แก่ ทศนคติ ความเชื่อ ประสบการณ์ ตลอดจนวัฒนธรรม ประเพณี ซึ่งผู้ดำรงตำแหน่งยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ (ปรากฏทิพย์ โพธิ์ศรี, 2526)

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกลุ่ม

ความหมายของกลุ่ม

กลุ่ม (Group) มีผู้ให้ความหมายแตกต่างกันออกไปมากมาย ฮอร์ตตัน และฮันด์ (Horton & Hunt, 1976. อ้างถึงในประกอบ คูปรัตน์, 2525) ได้รวบรวมความหมายเอาไว้ดังต่อไปนี้

1. กลุ่ม คือ การรวมตัวของคน (Aggregation หรือ Collectivity) โดยไม่จำเป็นต้องมีการร่วมกันในลักษณะอื่นใด นอกจากอยู่ในอาณาบริเวณใกล้เคียงกันในระยะเวลาหนึ่ง เช่น คนมารอรถเมล์กันเป็นกลุ่ม

2. กลุ่ม คือ คนที่มีลักษณะคล้ายกันหรือประเภทเดียวกัน (category) เช่น เป็นเพศเดียวกัน เป็นแพทย์เหมือนกัน เป็นเศรษฐกิจเหมือนกัน สุนัขพันธุ์เหมือนกัน เป็นนักศึกษาเรียนดีเหมือนกัน แม้จะอยู่คนละสถาบันก็ตาม

3. กลุ่ม คือ คนจำนวนหนึ่ง ซึ่งมีการแลกเปลี่ยนและสร้างสรรค์กัน ได้แก่ กลุ่มครอบครัว กลุ่มมิตรสหาย การเป็นสมาชิกของสโมสร การเข้ากลุ่มชาวเหนือ ชาวใต้ หรือชมรมกีฬาต่าง ๆ แต่จะไม่รวมไปถึงฝูงชนที่มาของตัวเองกันเพื่อดูอุบัติเหตุตามท้องถนน

4. กลุ่ม คือ คนจำนวนหนึ่งซึ่งมีสำนึกร่วมกันเป็นสมาชิก และมีการแลกเปลี่ยนสร้างสรรค์กัน กลุ่มชนิดนี้เรียกว่า Membership ทำในสิ่งที่กลุ่มต้องการ รวมกลุ่มเพื่อต่อรอง เรียกร้อง หรือเกิดจากความยินยอมพร้อมใจกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน

นอกจากนั้น บรรพต วีระสัย (2514) ได้กล่าวถึงกลุ่มคนตามนัยแห่งสังคมวิทยาว่า ต้องมีการสื่อสารกัน

อาจสรุปได้ว่า กลุ่มเกิดจากการที่มีคนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มีความสัมพันธ์หรือมีปฏิริยาต่อกันในทางใดทางหนึ่ง เช่น มีการสื่อความหมายต่อกัน มีเป้าหมายและแรงจูงใจร่วมกัน มีการกระทำร่วมกันในทางที่จะให้บรรลุเป้าหมายที่ร่วมกันอยู่นั้น มีความรู้สึก มีเจตคติต่อกัน มีการรับรู้ถึงสภาพการเป็นกลุ่ม และเมื่อเกิดเป็นกลุ่มขึ้นมาแล้ว สมาชิกกลุ่มก็จะมีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อกัน

ความสำคัญของกลุ่มต่อบุคคล

คำว่าเพื่อนหรือกลุ่มที่จะมีการปฏิสัมพันธ์ต่อกันนั้นมีความสำคัญต่อมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มวัย หรือในวัฒนธรรมใดก็ตาม และในกลุ่มนักศึกษาก็เช่นกัน นักศึกษาที่ไม่เคยมีโอกาสดพบเพื่อนในสถาบันอุดมศึกษานั้น ถ้าเป็นนักศึกษาที่มีปัญหาในการเรียนแล้ว ท้ายสุดเขาจะมีโอกาสมากที่ต้องลาออกจากโรงเรียนไป เพราะเขาขาดความผูกพันทางด้านจิตใจ ขาดการติดต่อสื่อสาร อันจำเป็นในระบบการเรียนการสอน (ประกอบ คูปรัดน์, 2525)

เมื่อบุคคลมารวมตัวกันเป็นกลุ่ม ก็จะทำให้เกิดพฤติกรรมกลุ่มขึ้น ซึ่งพฤติกรรมกลุ่ม เป็นพฤติกรรมทางสังคมที่หลายคนกระทำไปในทิศทางเดียวกัน ลักษณะพฤติกรรมคล้ายคลึงกัน หรือจัดได้ว่าอยู่ในประเภทเดียวกันไม่ใช่ว่าคนเดียวกระทำพฤติกรรมนั้น แต่อาจเกิดจากพฤติกรรมของแต่ละบุคคลทำเหมือน ๆ กันก็ได้ หรือเป็นการกระทำของหลาย ๆ คนช่วยกันก็ได้ เช่น การเลี้ยงสังสรรค์รื่นเริงกันภายในกลุ่ม การแข่งขันกีฬา การทำงานเป็นทีม การนัดหยุดงาน การเดินขบวนประท้วง พฤติกรรมกลุ่มที่เกิดขึ้นเป็นพฤติกรรมการร่วมกลุ่มที่เกิดขึ้นจากเคยทำตาม ๆ กันมาก็ได้ หรืออาจทำเพราะความสามัคคีกลมเกลียวกันร่วมในพฤติกรรม อีกทั้งยังรวมถึงเครื่องกระตุ้นต่าง ๆ ที่มีอยู่ในเวลาและสถานที่ที่เกิดการติดต่อทางสังคมด้วย

พฤติกรรมกลุ่ม (Group Behavior) พฤติกรรมแบบนี้เป็นพฤติกรรมที่บุคคลคนเดียวกระทำไม่ได้ ต้องเกิดจากการกระทำของคนจำนวนมาก เช่น การเดินขบวน ประท้วง สไตรค์ แต่พฤติกรรมกลุ่มอาจเกิดจากพฤติกรรมของแต่ละบุคคลก็ได้ ซึ่งมีหลาย ๆ คนช่วยกันทำ เช่น ความเดือดร้อนของแต่ละคนรวมกันทำให้เกิดการรวมกลุ่มขึ้นเพื่อต่อรอง กลุ่มขนาดเล็กที่สุดก็คือกลุ่มสองคน (Two Person Group) เมื่อบุคคล 2 คน อยู่ร่วมกันย่อมมีพฤติกรรม และการปฏิบัติที่แตกต่างไปจากเมื่อเขาแต่ละคนอยู่แยกกัน การที่บุคคลสองคนมีการกระทำร่วมกัน เราอาจศึกษาพฤติกรรมในแง่พฤติกรรมระหว่างบุคคลได้ด้วย แต่ถ้าเราพิจารณาถึงลักษณะต่าง ๆ ของกลุ่มสองคน ก็จะกลายเป็นการศึกษาพฤติกรรมในระดับกลุ่มไป

มนุษย์เรามีแนวโน้มที่จะสัมพันธ์กัน เห็นได้จากปรากฏการณ์กลุ่มพยายามดำรงไว้ซึ่งความเป็นกลุ่ม และสร้างความพอใจให้กับสมาชิกในกลุ่มมีบทบาทเป็นแกนของกลุ่ม สมาชิกที่ปฏิบัติตามย่อมได้รับประโยชน์และความพอใจจากกลุ่ม

ลักษณะ และธรรมชาติของนิสิตนักศึกษา

ลักษณะทั่วไปของนิสิตนักศึกษา

ลักษณะทั่วไปของนิสิตนักศึกษาก็คือ จบมัธยมศึกษาตอนปลาย อายุประมาณ 17-22 ปี ซึ่งยังนับว่าอยู่ในภาวะวัยรุ่นอันเป็นหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต โดยธรรมชาติแล้วจะเป็นผู้ที่มีอารมณ์รุนแรง มีอุดมคติสูง หนีไม่ได้ต่อความไม่ยุติธรรมของสังคมและความผิดต่าง ๆ (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2527) ซึ่งตามพัฒนาการของวัยรุ่น คือ อายุประมาณ 17-21 ปี จะเป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกาย สรีระ อารมณ์ และสังคม มีความต้องการอิสรภาพ อยากทํางานหาเลี้ยงตนเอง ต้องการได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้ใหญ่ เป็นที่ยอมรับและเป็นคนสำคัญของเพื่อน ต้องการความรัก ความปลอดภัย และความมั่นคง แสวงหาปรัชญาชีวิตที่น่าพอใจ รวมทั้งมีความต้องการทางเพศร่วมด้วย ดังนั้นวัยรุ่นจึงต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับหมู่คณะ เพื่อนต่างเพศ และผู้ใหญ่ที่เกี่ยวข้อง (สุชา และสุรางค์ จันทน์เอม, 2519)

ลักษณะดังที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ จะเป็นลักษณะโดยทั่วไปของนิสิตนักศึกษานิสิตนักศึกษานิสิตนักศึกษา นอกจากนั้นการที่นิสิตนักศึกษาก้าวเข้าสู่สถาบันอุดมศึกษาย่อมเป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมใหม่ จากโรงเรียนมาเป็นสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งมีระบบการเรียนการสอนที่แตกต่างไปจากระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาดังได้กล่าวมาแล้ว ทำให้นักศึกษาต้องเปลี่ยนเพื่อนใหม่ อีกด้วย ดังนั้นนักศึกษาจะเกิดความรู้สึกเหมือนหลงทาง กอปรกับการเปลี่ยนสภาพจากนักเรียนธรรมดามาเป็นนิสิตนักศึกษา เป็นการเปลี่ยนความคาดหวังของสังคมด้วยนั่นคือ สังคมคาดหวังในตัวนิสิตนักศึกษามากกว่านักเรียนทั่ว ๆ ไปนั่นเอง ผู้ที่ปรับตัวไม่ได้ก็จะมี ความทุกข์ใจ มีความกังวลใจซึ่ง เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดสุขภาพจิตบกพร่องได้

ลักษณะ นิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัย

นิสิตนักศึกษาแต่ละคนที่ก้าวเข้าสู่มหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาย่อมจะมีลักษณะของแต่ละคนติดตัวเข้ามาด้วย แต่ก็มีลักษณะ ซึ่งเป็นภาพรวมหรือลักษณะ เฉพาะ ของนิสิตนักศึกษา ดังที่ได้มีผู้รวบรวมเอาไว้หลายท่านด้วยกัน ซึ่งจะกล่าวถึง เพียงบางท่านดังต่อไปนี้

คอฟแมน (Kauffman, 1968 อ้าง ในวัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2527) ได้ศึกษาลักษณะ นักศึกษา ในมหาวิทยาลัยของสหรัฐอเมริกา และได้รวบรวมเอาไว้ 6 ลักษณะ คือ

1. ผู้ที่เข้ามาแสวงหาความรู้ และมุ่งมั่นตกลงปลงใจในสาขาวิชาใดวิชาหนึ่ง ซึ่งเขามีความเชื่อถือในศาสตร์นั้น ๆ เขาอยากจะได้เห็นความสัมพันธ์กับชีวิตจิตใจของวิชาที่เรียน แต่มักจะผิดหวัง เพราะ ไม่ได้พบเช่นกัน
2. ต้องการแสวงหาความมั่นคงทางสังคม เพราะบางครั้งเมื่อเข้ามาในมหาวิทยาลัย ก็เกิดความรู้สึกเหมือนคนหลงทาง การที่เข้ามาหาวิทยาลัยเพราะเขานึกว่าจะเป็นสิ่งที่ทำให้เขา ได้คลายความสัมพันธ์ ความใกล้ชิดกับทางบ้านพยายามคิดหาทางห่างจากบ้านเพื่อต้องการ ความเป็นอิสระ และต้องการคนที่จะช่วยสนองความต้องการทางจิต โดยหาคนที่ถูกใจเป็นเพื่อน
3. เป็นคนที่มีอุดมคติและใจดี แต่บางครั้งสิ่งแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัยก็ทำลาย อุดมคตินั้นเสีย เขาอยากที่จะช่วยคนอื่น และสนใจปัญหาของสังคม ซึ่งในด้านนี้มหาวิทยาลัยจะ ไม่ได้นึกถึง หรือเห็นความต้องการของเขาจึงไม่ค่อยช่วยจัดประสบการณ์ หรือเปิดโอกาสให้ เขาได้ทดลองทำงานที่ใช้วิชาที่เรียนอยู่ในห้อง เรียนกับชีวิตปัจจุบัน
4. มีความกระตือรือร้นที่จะเรียน แต่เพราะว่ามีสิ่งยั่วยุรอบด้านที่ผลักดันให้หันเห ทิศทางไปทางอื่น กิจกรรมต่าง ๆ สนุกสนานกว่า ไม่ต้องกังวลเดือตร้อนใจ และได้รับการ บับสนุนจากการเรียน นักศึกษาบางคนอาจตั้งความหวังในการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษาไว้ สูงมาก เมื่อเข้ามาศึกษาแล้วไม่เป็นไปตามที่คาดหวังก็รู้สึกเสียใจและผิดหวังมากจึงต้องหัน ความสนใจไปด้านอื่น ซึ่งบางครั้งอาจนำไปสู่ปัญหาการเล่นการพนัน และการติดยาเสพติด ซึ่งจะเป็นผลร้ายแรงต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติ
5. ต้องการค้นพบตัวเอง ความเป็นตัวของตัวเอง แต่ส่วนใหญ่่มักจะไม่พอใจ ความปรารถนาและทุกสิ่งในตัวเอง นอกจากนี้การเรียนในระดับอุดมศึกษา สาขาวิชาบางประเภท ไม่ได้ช่วยให้ผลิตนักศึกษาค้นพบความสามารถของตนเอง บางครั้งทำให้นักศึกษาเข้าใจผิดว่า ตนเองโง่มาก เพราะเพียงสาเหตุจากการสอบไล่ตกเพียง 1 วิชาเท่านั้น จึงเป็นเหตุทำให้ไม่ สามารถพัฒนาความสามารถด้านอื่น ๆ ขึ้นมาได้เลย
6. มีความขัดแย้งและมีความรู้สึกที่เป็นปฏิปักษ์ต่อการบริหาร ลักษณะของนิสิต นักศึกษาด้านนี้ อาจเปลี่ยนแปลงไปในบางมหาวิทยาลัยที่เปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วม ในการตัดสินใจปัญหาของมหาวิทยาลัยบ้าง โดยการที่มีตัวแทนนิสิตนักศึกษาที่มีส่วนร่วมในการบริหาร จะทำให้เขาได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องขึ้น เพราะ เชื่อว่าผู้แทนของเขาต้องมีความรักดีต่อกลุ่ม ดังนั้นข้อมูลที่ได้อ้อมมีความเที่ยงตรง และสิ่งที่ตัวแทนของเขาทำย่อมตอบสนองความต้องการ พวกเขาได้

นอกจากนั้น ทองเรียน อมรัชกุล (2525) ได้กล่าวถึงลักษณะนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัย โดยจำแนกตามชั้นปีคือ

1. ปีที่ 1 นิสิตนักศึกษาพวกนี้เข้ามหาวิทยาลัยเพื่อหวัง
 - 1.1 ความสำเร็จในเชิงวิชาการ สนใจหาความรู้ ความคิดต่างๆ
 - 1.2 ต้องการเข้าใจตนเอง (Self Understanding) เข้าใจปัญหาของโลก รวมทั้งแสวงหาเอกลักษณ์ของตน
 - 1.3 แสวงหาฐานะส่วนตัว
 - 1.4 มีความเป็นมิตร ผูกพันอยู่กับเพื่อนและชอบรวมอยู่ในกลุ่ม
 - 1.5 เป็นผู้มีความซื่อสัตย์ สุภาพเรียบร้อย ให้ความสำคัญและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ความรู้สึกทั่วไปของนิสิตนักศึกษาพวกนี้ในการเข้าไปศึกษาในมหาวิทยาลัย คือ มีความรู้สึกระคนกันระหว่างความกลัวและความตื่นเต้น พวกนี้จะเข้าร่วมกิจกรรมทุกประเภทในมหาวิทยาลัย
2. ปีที่ 2 ส่วนใหญ่แล้วนิสิตนักศึกษาพวกนี้มักจะเกิดความไม่พอใจมหาวิทยาลัย แต่ในบางกรณีก็เพียงแต่จะมีความเบื่อและรู้สึกเฉย ๆ ไม่ยินดีในรายต่อสภาพทั่วไปในมหาวิทยาลัย ทั้งนี้ก็เพราะพวกนี้ถูกทอดทิ้งและไม่ได้รับการเอาใจใส่จนกระทั่งเกิดความรู้สึกมาเองว่า ตนเองเป็นคนขาดความรับผิดชอบ ดังนั้นภายนอกของนิสิตนักศึกษาเหล่านี้ก็คือ การริเริ่มสร้างเสริมความเป็นแบบแผนของกลุ่มย่อยขึ้นมาจนเกิดเป็นวัฒนธรรมเพื่อนฝูงขึ้น (Peer Culture)
3. ปีที่ 3 อันเนื่องจากเป็นนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 2 มาแต่เดิม นิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 3 จะมีวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของตนเอง เป็นเอกลักษณ์เฉพาะในลักษณะที่สูงมาก สำหรับในกลุ่มนิสิตนักศึกษาด้วยกันเอง จะมีความเห็นแตกแยกออกไปอย่างมาก กล่าวคือ มีความคิดไปในแนวเดียวกันเป็นส่วนใหญ่ มีค่านิยมคล้ายคลึงกัน และทุกคนจะมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ลักษณะที่คล้ายกับนิสิตนักศึกษาในปีที่ 2 คือความไม่พอใจมหาวิทยาลัยในด้านต่าง ๆ รวมทั้งวิพากษ์วิจารณ์ มหาวิทยาลัยอย่างรุนแรง เช่นเคย
4. ปีที่ 4 นิสิตนักศึกษาพวกนี้มีแนวโน้มที่จะหันความสนใจออกไปจากมหาวิทยาลัย เขาจะไม่มีส่วนร่วมกับกิจการต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย เริ่มตั้งแต่ไม่สนใจวัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของนิสิตนักศึกษา รวมทั้งไม่ยอมรับระเบียบประเพณีของนิสิตนักศึกษาด้วยกันเอง โดยส่วนใหญ่แล้วจะสนใจกับเรื่องส่วนตัว เฉพาะอย่างยิ่งภายหลังสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยในระดับปริญญาตรีไปแล้ว

นอกเหนือจากภาพรวมหรือลักษณะ เฉพาะ ของนิสิตนักศึกษาแล้ว นิสิตนักศึกษายังมี ลักษณะพิเศษอีกคือ ความกระตือรือร้น ยึดมั่นในอุดมการณ์ มักมีแนวคิดใหม่ ๆ มีความสนใจ สิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ ทุนไม่ได้ที่จะเห็นสภาพซึ่งไม่ถูกต้อง หรือความไม่ยุติธรรมในสังคม ต้องการ ความเป็นอิสระในการแสดงออก ดังนั้นจึงทุนไม่ได้ที่เห็นข้อผิดพลาดของผู้ใหญ่ การดำเนินการ แก้ไขที่ล่าช้า สภาพความขัดแย้งและข้อบกพร่องในสังคม ทำให้บั่นคั้นจิตใจ และกระตุ้นให้อยากต่อสู้เรียกร้องเพื่อแก้ไขให้ถูกต้อง ส่วนในทางจิตวิทยา วิทยนี้เป็นวัยที่นิสิตนักศึกษากำลังแสวงหา เอกลักษณ์ (Identity) ของตนเอง โดยเฉพาะนิสิตนักศึกษาที่มีสติปัญญาสูงกว่านิสิตนักศึกษา ทั่วไป การปฏิบัติตัวของนิสิตนักศึกษาเหล่านี้จึง เป็นลักษณะพิเศษไม่เป็นไปตามกฎเกณฑ์หรือ ระเบียบของสถาบัน รวมทั้งประเพณีของสังคมด้วย (ทองเรียน อมรัชกุล, 2525)

จากธรรมชาติของวัยนี้ดังกล่าว ส่งผลให้นิสิตนักศึกษาที่อยู่ในวัยรุ่นต้องการเข้าเป็น สมาชิกกลุ่มมากกว่านักศึกษาในวัยอื่น

ในด้านการจัดลักษณะ นิสิตนักศึกษา มีนักรการศึกษาหลายท่านทั้งในประเทศและ ต่างประเทศ ได้แบ่งลักษณะของนิสิตนักศึกษาออกเป็นกลุ่มต่างๆ หลายกลุ่ม เช่น ทองเรียน อมรัชกุล (2525) แบ่งนิสิตนักศึกษาออกเป็น 3 กลุ่มคือ

1. กลุ่มที่เรียนอย่างเดียว นิสิตนักศึกษากลุ่มนี้จะใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับการศึกษา เล่าเรียนไม่ยุ่งเกี่ยวกับกิจกรรมนิสิตนักศึกษา มักจะอยู่ในห้องสมุดตลอดเวลาที่มาศึกษาใน มหาวิทยาลัย อุตศตนาให้ตำราและคำสอนของครูอาจารย์

2. กลุ่มที่ไม่สนใจกับการศึกษาเล่าเรียน มักแต่จะใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่กับกิจกรรม นิสิตนักศึกษา นิสิตนักศึกษากลุ่มนี้จะเข้าไปเป็นผู้นำต่างๆ ในองค์การและชมรมต่าง ๆ ของนิสิต นักศึกษา โดยมากนิสิตนักศึกษาเหล่านี้คิดว่าการศึกษาเล่าเรียนที่แท้จริงนั้นมิใช่อยู่ในตำราและ การสอนของครู อาจารย์ แต่จะเกิดจากการที่ตนมีประสบการณ์ด้วยตนเอง

3. กลุ่มที่ดำเนินสายกลาง นิสิตนักศึกษากลุ่มนี้จะศึกษาเล่าเรียนจากตำราคำสอน ของครูอาจารย์ และการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของนิสิตนักศึกษา

ส่วนคอฟแมน (Kauffman, อ้างใน วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา 2530) ได้แบ่ง นิสิตนักศึกษาออกเป็น 4 กลุ่มคือ

1. กลุ่มชอบสมาคม (Collegiate) เป็นนักศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่มาจากครอบครัว มีเงินหรือชนชั้นกลาง (Middle Class) ซึ่งสนใจชีวิตในสังคม การกีฬา การบำเพ็ญประโยชน์

สำหรับนักศึกษาในสหรัฐอเมริกา กลุ่มนักศึกษาส่วนใหญ่จะอยู่ตามบ้านของสังคมนักธุรกิจที่มั่งคั่งหรือครอบครัวที่เป็นเครื่องหมาย เช่น กลุ่มซนิตริช (Sorority) และฟราเทิร์นิตี (Fraternity) พวกนี้บางครั้งอาจจะต่อต้านอาจารย์ที่เน้นความต้องการที่จะพัฒนาสติปัญญา ส่วนนักศึกษาไทยจะพบว่าเป็นกลุ่มที่มาจากครอบครัวคนชั้นกลางหรือสูง เป็นครอบครัวที่มาจากสังคม เศรษฐกิจดี เป็นพวกที่เรียนทางรัฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ ลักษณะทั่วไปจะเป็นคนที่มีน้ำใจช่วยเหลือสังคมได้ดี

2. กลุ่มชอบอาชีพ (Vocational) กลุ่มนี้นักสนใจการฝึกฝนอาชีพโดยเฉพาะ พวกนี้ส่วนใหญ่มาจากพื้นฐานของชนชั้นกรรมาชีพ (Working Class) นักศึกษากลุ่มนี้จะมีทัศนคติว่า อุดมศึกษาคือสถาบันที่ให้โอกาสแก่เขาในการสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและยกสถานะทางสังคมให้ตน ฉะนั้นกลุ่มนักศึกษากลุ่มนี้มักจะเลือกสาขาวิชาทางวิศวกรรม ธุรกิจ บัญชี ครุศาสตร์ และเทคโนโลยี สำหรับนิสิตนักศึกษาประเทศไทยกลุ่มนี้สนใจวิชาเรียนต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานที่จะประกอบอาชีพต่อไปในอนาคต พวกนี้มักจะมาจากครอบครัวที่พ่อแม่มีอาชีพเกี่ยวกับธุรกิจการค้า ลูกจ้างบริษัท ซึ่งมีฐานะทางครอบครัวปานกลาง

3. กลุ่มชอบวิชาการ (Academic) กลุ่มนักศึกษากลุ่มนี้มักจะมุ่งด้านสัมฤทธิ์ผลทางวิชาการ ส่วนใหญ่มาจากครอบครัวชั้นกลางและมีพ่อแม่ที่มีการศึกษาดี มักจะสนใจการศึกษาเลือกสถาบันที่ดี ๆ มีชื่อเสียงเข้าได้ยาก เพื่อจะแข่งขันทางประสิทธิภาพในการเรียน พวกนี้จะพยายามเรียนให้ได้ปริญญาสูง ๆ ในสาขาที่ตนสนใจ มักไม่ชอบยุ่งเกี่ยวกับคนในสังคมมีเพื่อนน้อย บางคนอาจจะเห็นแก่ตัวมุ่งผลประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าที่จะช่วยเหลือสังคมและคนอื่น ๆ ในสังคม

4. กลุ่มนอกกรอบแบบ (Non Conformist) กลุ่มนักศึกษากลุ่มนี้จะไม่ยอมรับค่านิยมใด ๆ ของนักศึกษาทั้ง 3 กลุ่ม ดังกล่าวมาแล้ว เพราะพวกนี้จะสนใจเรื่องความคิดและอุดมคติอย่างลึกซึ้ง และมักจะมีลักษณะที่เป็นปฏิปักษ์ต่อสถาบันและระบบต่าง ๆ กลุ่มนี้รวมทั้งกลุ่มที่เป็นนักกิจกรรมนิยม (Activist) บุปผาชน (Hippy) และพวกที่ชอบการแตกแยก ซึ่งบางครั้งก็จะเป็นพวกที่อยู่เฉย ๆ แต่เมื่อไม่พอใจจะเบียดต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย ก็มักจะรวมตัวต่อต้านได้อย่างรวดเร็ว พวกนี้มักเป็นผู้นำของสังคมนิสิตนักศึกษา และมักจะมีวิธีการที่จะทำให้นักศึกษากลุ่มนี้ นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ทำตามตนเองได้ เพราะกลุ่มพวกนี้มักจะคิดอะไรได้ฉับไว เฉียบคม และมีทักษะการใช้ภาษาดี

สำหรับลักษณะของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยรามคำแหงนั้น พบว่า ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่เพิ่งสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และเป็นผู้ที่มีได้ประกอบอาชีพ (คณะกรรมการการศึกษา

แห่งชาติ, 2528) และจากการวิจัยของ สุชาติ มัสวอดิ (2528) ยังพบอีกว่า นักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มาเรียนประจำที่มหาวิทยาลัย ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาเพศชาย และมีจำนวนที่ไม่แตกต่างจากนักศึกษาเพศหญิงมากนัก นักศึกษาดังกล่าวนี้มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในภาคกลาง โดยเรียนอยู่ในคณะบริหารธุรกิจมากที่สุด และมีคาบประกอบอาชีพทางธุรกิจเอกชนหรือธุรกิจส่วนตัว โดยมีรายได้ในระดับปานกลาง และพักอาศัยอยู่กับบิดามารดาและบ้านญาติมากที่สุด

นิสิตนักศึกษากับกลุ่มเพื่อน

นิสิตนักศึกษากับกลุ่มเพื่อนเป็นสิ่งที่จะแยกจากกันไม่ได้ โดยเฉพาะในสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งนิสิตนักศึกษาต้อง เปลี่ยนสภาพแวดล้อมใหม่ รวมทั้งต้อง เปลี่ยนเพื่อนใหม่ด้วยดังได้กล่าวมาแล้ว การที่นิสิตนักศึกษามีปฏิสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดนี้เองกลุ่มเพื่อนจึงมีความสำคัญหรือมีอิทธิพลต่อนิสิตนักศึกษาหลายประการด้วยกัน

สำหรับอิทธิพลของกลุ่มเพื่อนที่มีต่อนิสิตนักศึกษาแต่ละคนนั้น เฟลด์แมน และ นิวคอมบ์ (Feldman and Newcomb 1973, อ้างถึงใน ประกอบ คูปรัดน์, 2525) ได้สรุป ไว้ดังนี้

1. กลุ่มช่วยเชื่อมโยงชีวิตภายในครอบครัวกับพ่อแม่หรือผู้ปกครองกับชีวิตการทำงานในโลกกว้าง ช่วยให้นักศึกษาผ่านพ้นวิกฤตต่าง ๆ และมีอิสระจากบ้านและครอบครัว
2. กลุ่มสามารถกำหนดเกณฑ์การกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนและวิชาการได้บ้างโอกาส
3. เพื่อนสามารถให้กำลังใจในเรื่องทั่ว ๆ ไป ซึ่งไม่สามารถจะหาได้จากคณาจารย์ ชั้นเรียน หรือหลักสูตรที่กำหนดไว้
4. เพื่อให้โอกาสแก่นิสิตนักศึกษาในการศึกษาอยู่ร่วมกัน โดยเฉพาะกับผู้ที่ภูมิหลัง ความสนใจ และการฝึกอบรมที่แตกต่างกัน
5. เพื่อนช่วยเสริมคุณค่าภายในกลุ่มให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น และยากที่จะเปลี่ยนแปลงและอาจแสดงออกในรูปทำทนายและต่อต้าน คุณค่า ความคิดเก่า ๆ กระตุ้นความสนใจทางวิชาการ และเป็นเครื่องทดสอบแนวความคิด ประสบการณ์ใหม่ ๆ แนะนำการอาชีพ กระตุ้นและให้กำลังใจนิสิตนักศึกษาที่กำลังจะ เปลี่ยนแนวความคิด
6. กลุ่มช่วยให้นักศึกษามีความมั่นใจและพอใจในตนเองยิ่งขึ้น ตอบสนองความสนใจของนิสิตนักศึกษาที่ไม่ได้รับการตอบสนองทางด้านวิชาการ หรือล้มเหลวทางวิชาการ

มาแล้ว และเพื่อมีส่วนร่วมในการชักจูงให้เลิกล้มการศึกษา หรือลาออกจากสถาบัน

7. เพื่อช่วยฝึกการเข้าสังคม และการสร้างความสัมพันธ์ส่วนตัว ซึ่งจะมีผลต่อนิสิตนักศึกษาในการให้ความช่วยเหลือกัน เมื่อสำเร็จออกไปทำงานแล้ว

ส่วนเหตุผลในการเข้ากลุ่มเพื่อนั้น สกิดย์ นิยมญาติ (2524) ได้กล่าวถึงเหตุผลในการเข้าร่วมกลุ่มว่า การที่บุคคลเข้าร่วมกลุ่มเพื่อตอบสนองความต้องการบางอย่าง ซึ่งกลุ่มนั้นสามารถตอบสนองได้โดยตรง หรือกลุ่มนั้นเป็นเพียงมรรควิธี (Means) ที่บุคคลจะสนองความต้องการของเขาซึ่งอยู่ภายนอกกลุ่มได้ ปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อการเข้ากลุ่มมีดังนี้

1. สถานการณ์ดึงเครียด บุคคลมีแนวโน้มที่จะ เข้าร่วมหรือรวมกลุ่มเมื่อมีเหตุการณ์ดึงเครียดเกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของความดึงเครียดจะพยายามอย่างยิ่งที่จะ เข้าร่วมกลุ่มหรือไม่ก็รวมกลุ่มเพื่อหาทางช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

อย่างไรก็ดี มีข้อยกเว้นอยู่ สถานการณ์ดึงเครียดจะไม่ก่อให้เกิดบุคคลรวมกลุ่มเข้าด้วยกันเสมอไป ถ้าหากบุคคลมองเห็นว่าในสถานการณ์นั้นบุคคลอยู่ในสถานที่ที่จะช่วยตัวเองโดยไม่ต้องพึ่งพาอาศัยผู้อื่น

2. ความดึงดูดใจระหว่างบุคคล (interpersonal attraction) ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง อาทิ การอยู่ใกล้เคียงกัน การมีคุณลักษณะหลายอย่างเหมือนกัน การมีคุณลักษณะบางอย่างที่เสริมกัน การมีคุณสมบัติทางสังคมที่ดี ตลอดจนมีบุคลิกที่น่าดึงดูดใจ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้ดึงดูดใจต่อกันและชอบพอกัน และเป็นไปได้มากที่บุคคลที่ชอบพอกันจะ เข้าร่วมกลุ่มด้วยกัน

ความคล้ายคลึงของมนุษย์นั้นมีมากหลายอย่าง เช่น คล้ายคลึงกันทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา เพศ ภาษา ฐานะทางเศรษฐกิจ และทัศนคติ เป็นต้น โดยสามัญสำนึกเราจะเห็นได้ทันทีว่า ผู้ที่มีความแตกต่างกันในหลาย ๆ ด้าน ยากที่จะอยู่กลุ่มเดียวหรือเข้ากลุ่มเดียวกันได้ การที่บุคคลอยู่ใกล้ชิดกัน ได้เกี่ยวข้องกับสัมพันธ์เห็นหน้าตากันบ่อย และมีการปะทะสัมพันธ์ซึ่งกันและกันเป็นประจำ จะเป็นปัจจัยเบื้องต้นที่ทำให้บุคคลได้เรียนรู้นิสัยใจคอ ความคล้ายคลึง และความแตกต่างในด้านต่าง ๆ ต่อกัน ถ้าปรากฏว่าจากการเกี่ยวข้อง และการปะทะสัมพันธ์ ทำให้เรารู้ว่าเขาเป็นผู้คล้ายคลึงกับเราหลายอย่าง ก็อาจจะทำให้ความชอบพอกันเกิดขึ้น

3. ลักษณะกิจกรรมของกลุ่ม (group activities) เป็นแรงดึงดูดให้คุณคนเข้ากลุ่มได้ตัวอย่างหนึ่ง พุทธิกัณฑ์หนึ่งก็คือ บุคคลอาจจะเข้าร่วมกลุ่ม เพราะบุคคลรู้สึกสนุกสนานและเพลิดเพลินในกิจกรรมที่กลุ่มกระทำอยู่ เมื่อเข้ากลุ่มไปแล้วถ้าบุคคลได้ประสบความสำเร็จหรือความสมหวังตามที่ตนคาดคิดไว้ บุคคลก็จะพยายามเข้ากลุ่มประเภทนั้นเรื่อย ๆ ในกรณีที่ประสบความสำเร็จความผิดหวัง ก็อาจจะไม่เข้าร่วมกลุ่มนั้นอีกแต่หันไปเข้าร่วมกลุ่มในกลุ่มใหม่ กลุ่มอื่นก็ได้ ซึ่งเป็นไปตามกฎแห่งเหตุผล (Law of Effect) ดังนั้นบุคคลแต่ละคนจึงมีสิทธิ์เลือกเข้ากลุ่มที่สอดคล้องกับรสนิยมและความนิยมชมชอบของตน

4. วัตถุประสงค์ของกลุ่ม (group goals) ถ้าจะว่ากันตามความเป็นจริงแล้วแทบจะแยกออกจากเรื่องกิจกรรมของกลุ่มไม่ได้เลย บุคคลอาจจะเข้าร่วมกลุ่มเพราะเขาชอบกิจกรรม หรืองานที่กลุ่มทำ ในขณะที่เดียวกันก็ชอบวัตถุประสงค์ของกลุ่มด้วยก็มี

5. ความอยากเป็นสมาชิกของกลุ่ม มนุษย์เป็นสัตว์สังคม ไม่ต้องการอยู่ลำพังคนเดียว แต่ต้องการอยู่ร่วมกับเพื่อนกับฝูง หรือพุทธิกัณฑ์หนึ่งก็คือ มนุษย์มีความต้องการอันหนึ่งที่เป็นแรงผลักดันให้มนุษย์เข้าร่วมกลุ่ม ตามต้องการอันนั้นเรียกว่า "ความต้องการที่จะเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับผู้อื่น ความอยากเป็นสมาชิกกลุ่ม อาจจะเป็นผลมาจากการเรียนรู้ในช่วงต้นของชีวิตก็ได้

6. การเข้ากลุ่มเป็นเครื่องมือเพื่อให้ได้มาซึ่งวัตถุประสงค์ที่อยู่นอกกลุ่ม บุคคลบางคนเข้าร่วมกลุ่มเพื่อวัตถุประสงค์อย่างอื่นที่ไม่เกี่ยวกับกลุ่มแต่ประการใด เช่น นักธุรกิจที่เข้ากลุ่มหรือสมาคมต่าง ๆ มากมาย อาจจะไม่มีความตั้งใจที่จะทำกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มอย่างจริงจังก็ได้ แต่มีความตั้งใจที่แฝงอยู่ก็คือ ต้องการจะหลอกลวงเพื่อซื้อสินค้าของตน การเข้ากลุ่มเป็นเครื่องมือที่จะบรรลุเป้าหมายของตนซึ่งอยู่นอกกลุ่มนั้น เป็นปรากฏการณ์ที่เห็นได้โดยทั่วไปในแทบทุกสังคมทีเดียว

ส่วนอรรถิย ผลเนื่องมา (2530) พบว่า เหตุผลในการเข้ากลุ่มเพื่อนที่สำคัญที่สุดเป็นเหตุผลทางด้านอารมณ์ ส่วนกิจกรรมการใช้เวลาในกลุ่มเพื่อนที่ปฏิบัติบ่อยที่สุด เป็นกิจกรรมการสนทนา

สำหรับพลังของนิสิตนักศึกษา บุรุษชัย จงกลณี (2525) ได้กล่าวถึง พลังของนิสิตนักศึกษานในประเทศไทยในหนังสือ "การบริหารงานบริการและกิจการนักศึกษาระดับอุดมศึกษา" ว่าพลังและธรรมชาติของเด็กหนุ่มสาวในวัยที่กำลังศึกษาเล่าเรียนอยู่ในสถาบันอุดมศึกษามีความหลากหลาย ซึ่งอาจจำแนกได้เป็น 7 ลักษณะ คือ

1. ต้องการชีวิตเสรี อยากรู้ชีวิตอย่างมีความสุขแบบอิสระเสรีในทุก ๆ ด้านใช้ความรู้สึกส่วนตัว เป็นเกณฑ์ตัดสินความถูกผิด ต้องการแสดงออกให้สังคมยอมรับว่าเขาเป็นผู้รู้ และมีประสบการณ์ในทุก ๆ สิ่งที่เขาได้รับผิดชอบอยู่
2. คัดค้านผู้ยิ่งใหญ่ มีความเห็นว่าคนในสังคมยอมรับสิทธิและความเสมอภาคเท่าเทียมกัน และจะต้องไม่มีการแบ่งชั้นในสังคม ทุกคนควรจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงบทบาททางการเมืองและการปกครอง
3. พวกคลั่งสิทธิและความเสมอภาค คัดค้านการรวมอำนาจและภาวะผูกขาดอำนาจของฝ่ายบริหารโดยไม่ชอบด้วยเหตุผล
4. พวกต่อต้านคัมภีร์ เชื่อกันถือมั่นอยู่กับความคิดคำนึงของตนเองและเห็นว่า เป็นสิ่งที่ถูกต้องเสมอ
5. ศูนย์พัฒนาประชาชน มีความมุ่งหวังอย่างแรงกล้าที่จะให้มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันปรับปรุงสังคม โดยการเข้าไปมีส่วนร่วมสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับชุมชน ในขณะที่เดียวกันก็ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของชุมชนในสังคมด้วย
6. ความบริสุทธิ์ทางศีลธรรม เพื่อจะได้มีส่วนเข้าไปแก้ไขปัญหาสภาพเลวร้ายของสังคม
7. คัดค้านสถาบัน หากจัดตั้งสถาบันขัดกับอุดมการณ์และแนวสัจจะของสังคม และไม่สามารถใช้หลักเหตุผลเข้าไปอธิบายให้เป็นที่เข้าใจได้ก็จะเกิดความรู้สึกต่อต้านทั้งในและนอกรูปแบบ

การเปลี่ยนแปลงของนิสิตนักศึกษา เมื่อปี 2516 กลุ่มส่วนใหญ่ซึ่งเป็นพลังเงียบ เข้ามามีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคม ทำให้นักการเมืองบางกลุ่ม พยายามแทรกแซงกิจการของสถาบันอุดมศึกษา โดยใช้สถาบันอุดมศึกษาเป็นฐานของการเมืองโดยเหตุผลที่ว่า

1. ง่ายต่อการชักจูง นิสิตนักศึกษามีความบริสุทธิ์ใจ อุดมคติสูงแต่อ่อนประสบการณ์ ดังนั้นการพูดการเขียนของนักเขียนที่มีความสามารถย่อมจะคบตา ชักจูงนิสิตนักศึกษาส่วนหนึ่งได้
2. ลงทุนน้อย เพราะใช้สถานที่ของมหาวิทยาลัย ใช้อุปกรณ์ของมหาวิทยาลัย เช่น โทรเนียว โฆษณาชวนเชื่อต่าง ๆ ระดมพลได้ง่าย เพราะเป็นศูนย์กลางการติดต่ออยู่แล้ว

3. ปลอดภัย ตัวนักการเมืองอยู่เบื้องหลังยอมปลอดภัย เพราะมีนิสิตนักศึกษาบังหน้าอยู่ จะทำอะไรก็ไม่ต้องเสี่ยง เพราะนิสิตนักศึกษาทำอะไรผิดพลาดก็มีผู้ให้อภัย ถือว่ายังเป็นเด็กอยู่

4. ได้ผลดี การกระจายความคิดทางการเมืองไปสู่ผู้สนใจแต่ประสบการณ์น้อย ทำให้ได้ผลดีสำหรับคนมีมันสมองและมีประสบการณ์มาก

ดังนั้น พลังของนิสิตนักศึกษา หากนำไปใช้ให้ถูกทางย่อมเกิดประโยชน์ต่อบ้านเมืองเป็นอันมาก (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2530)

บทบาทของนิสิตนักศึกษา

บทบาทของนักศึกษาอาจเกิดได้จากสาเหตุหลายประการ ซึ่งส่วนหนึ่งอาจมาจากระบบสังคม ซึ่งจะมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของนิสิตนักศึกษา เพราะวัฒนธรรมที่ติดตัวนิสิตนักศึกษาเข้ามาในสถาบันได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมของสถาบัน ทำให้เกิดบทบาทต่าง ๆ ขึ้น วัฒนธรรมไทยนับได้ว่าส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของนิสิตนักศึกษาเป็นอย่างดี เช่น

จากการศึกษาของ รุธ เบนเนดิก (Ruth Benedict) เกี่ยวกับวัฒนธรรมและพฤติกรรมของคนไทย พบว่า วัฒนธรรมไทยเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็ก ทำให้เด็กชายและเด็กหญิงมีลักษณะที่แตกต่างกัน กล่าวคือ เด็กหญิงได้รับการปกป้องรักษาอย่างเข้มงวดกว่าในกิจกรรมทุก ๆ ด้าน และถูกกำหนดให้มีความรับผิดชอบตั้งแต่อายุน้อย เช่น จากการทำต้องเลี้ยงน้องทำงานบ้าน เป็นต้น ส่วนเด็กชายมีความรับผิดชอบน้อยกว่า และได้รับอนุญาตให้มีพฤติกรรมและการคบหาสมาคมกับบุคคลอื่นได้มากกว่าเด็กหญิง ลักษณะดังกล่าวทำให้เด็กหญิงไม่ใคร่กล้าที่จะคบ หรือติดต่อกับผู้อื่น หรือมีความเต็มใจต่อมนุษย์สัมพันธ์ช้ากว่าเด็กชาย (Benedict, 1952)

ส่วน กัสกิน (Guskin, 1964) ศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนทัศนคติของนักศึกษาไทยให้ข้อสังเกตว่า นักศึกษาหญิงค่อนข้างเก็บตัว และมีลักษณะหัวเก่า (Conservative) ที่จะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ตัวอย่างเช่น ผู้หญิงลังเลใจและกลัวต่อการนัดหมาย พบปะเพื่อนต่างเพศแบบตะวันตกมากกว่าผู้ชาย

ส่วนวัฒนธรรมท้องถิ่น นับว่ามีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมนักศึกษาโดยเฉพาะบทบาทเป็นอย่างดี เพราะเป็นสิ่งที่นักศึกษาได้รับการถ่ายทอดมาโดยตรง เช่น ลักษณะโดยทั่วไปของ

คนานภาคใต้ ซึ่งอาณัติ อภาภิรมณ์ (2527) ได้กล่าวไว้ว่า คนภาคใต้ส่วนใหญ่มีลักษณะ โดยทั่วไปคือมีความคิดเป็นอิสระมากกว่าภาคอื่น มีความสนใจในเรื่องของการเมืองสูง รักพวกพ้อง รักท้องถิ่น ซึ่งอาจสืบเนื่องมาจากความรู้สึกว่าเป็นคนกลุ่มน้อยของประเทศ กล้าแสดงออกถึง ความรู้สึกนึกคิดจากลักษณะดังกล่าว นำมาซึ่งผลได้ 2 ลักษณะ คือ

(1) ลักษณะที่ก่อประโยชน์แก่ภาคใต้ โดยจะเห็นได้ว่า คนภาคใต้สามารถก้าวไป สู่การเป็นผู้นำประเทศหลายท่าน และสร้างความเจริญให้กับท้องถิ่นของตน

(2) ลักษณะที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ภาคใต้ คือลักษณะการปกครองของภาคใต้ เกิดความไม่สงบมากมาย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความเป็นคนรักพวกพ้อง มีความคิดเป็นอิสระ และความสนใจในเรื่องการเมืองสูง ซึ่งเป็นปัญหาที่ถ่วงภาคใต้มาโดยตลอด

ไพฑูรย์ สิ้นลาร์จน์ (2527) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "รูปแบบการใช้ชีวิตของนิสิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาลักษณะการใช้ชีวิตของนิสิตตามลักษณะกลุ่ม ต่างๆ 7 กลุ่ม คือ กลุ่มกิจกรรม กลุ่มก้าวหน้า กลุ่มเก็บตัว กลุ่มสมาคม กลุ่มบำเพ็ญประโยชน์ กลุ่มวิชาการ และกลุ่มวิชาชีพ และศึกษาเปรียบเทียบ โดยจำแนกตามเพศ สัมฤทธิผลทาง การเรียน ชั้นปี หลักสูตร สาขาวิชา อาชีพบิดา และคณะที่ศึกษา ผลการวิจัยพบว่า

1. นิสิตมีแนวโน้มในลักษณะการใช้ชีวิตในกลุ่มก้าวหน้าสูงสุด รองลงมาคือ กลุ่ม วิชาชีพ และกลุ่มบำเพ็ญประโยชน์ ส่วน กลุ่มที่นิสิตมีแนวโน้มน้อยที่สุดคือ กลุ่มเก็บตัว

2. จากการหาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มพบว่า กลุ่มที่มีความสัมพันธ์กันค่อนข้างสูง คือ กลุ่มก้าวหน้ากับกลุ่มบำเพ็ญประโยชน์ กลุ่มวิชาการกับกลุ่มอาชีพ กลุ่มก้าวหน้ากับกลุ่มวิชาชีพ และกลุ่มกิจกรรมกับกลุ่มสมาคม กลุ่มที่มีความสัมพันธ์กันค่อนข้างต่ำคือ กลุ่มเก็บตัวกับกลุ่มสมาคม กลุ่มเก็บตัวกับกลุ่มกิจกรรม กลุ่มสมาคมกับกลุ่มวิชาการ

3. นิสิตหญิงมีลักษณะการใช้ชีวิตในกลุ่มวิชาการ และกลุ่มบำเพ็ญประโยชน์สูงกว่า นิสิตชาย

4. นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันมีลักษณะการใช้ชีวิตในกลุ่มเก็บตัว กลุ่มอาชีพ กลุ่มบำเพ็ญประโยชน์ และกลุ่มวิชาการ แตกต่างกัน

5. นิสิตต่างระดับชั้นมีลักษณะการใช้ชีวิตในกลุ่มกิจกรรม กลุ่มสมาคม กลุ่มบำเพ็ญ ประโยชน์ กลุ่มวิชาการ และกลุ่มวิชาชีพ ต่างกัน

6. นิสิตในต่างหลักสูตร มีลักษณะการใช้ชีวิตในกลุ่มกิจกรรม กลุ่มก้าวหน้า กลุ่มสังคม กลุ่มบำเพ็ญประโยชน์ กลุ่มวิชาชีพ ต่างกัน
7. นิสิตในต่างสาขาวิชา มีลักษณะการใช้ชีวิตในกลุ่มก้าวหน้า กลุ่มเก็บตัว กลุ่มสมาคม กลุ่มวิชาการ และกลุ่มวิชาชีพ ต่างกัน
8. นิสิตที่บิดามีอาชีพแตกต่างกันมีลักษณะการใช้ชีวิตในกลุ่มสมาคมต่างกัน
9. นิสิตในคณะต่างกัน มีลักษณะการใช้ชีวิตในกลุ่มก้าวหน้า กลุ่มเก็บตัว กลุ่มสมาคม กลุ่มบำเพ็ญประโยชน์ กลุ่มวิชาการ กลุ่มวิชาชีพ และกลุ่มกิจกรรมต่างกัน

จากการสำรวจแนวทบทวนนักศึกษาตามการรับรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง (สุชาติ มัสโอดี, 2528) พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงมีการรับรู้ตามแนวทบทวนการฝึกฝนเพื่อการประกอบอาชีพสูงที่สุด และรองลงมาคือ แนวทบทวนในการใช้สติปัญญา แนวทบทวนที่มีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ต่ำที่สุดคือ แนวทบทวนที่ทาพอเป็นพิธี

ลักษณะของนิสิตนักศึกษาที่น่าสนใจ อีกประการหนึ่ง ซึ่งวัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2530) ได้กล่าวถึง คือ ลักษณะกลุ่มเพื่อน (Peer Group) ซึ่งเป็นลักษณะของวัยรุ่นทั่วไปมีความต้องการที่จะอยู่ในกลุ่มอย่างมีความสุข เพราะกลุ่มเพื่อนให้ความมั่นใจและยอมรับพฤติกรรมต่าง ๆ ของเขา ทำให้สบายใจ มีความสุข และกลุ่มเพื่อนยังมีอิทธิพล ทำให้ นิสิตนักศึกษามีความเชื่อ และมีพฤติกรรมไปตามกลุ่มที่เขาอยู่

ดังนั้น อิทธิพลของกลุ่มเพื่อนนับเป็นสิ่งที่สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ความมั่นใจ ความเชื่อ มีพฤติกรรมไปตามกลุ่มที่เขาอยู่ แอสติน (Astin 1968, อ้างถึงใน บุนผา การิเวท, 2528) ได้ศึกษาพฤติกรรมของ เพื่อนนักศึกษาที่เรียนและพักอาศัยอยู่ด้วยกันจำนวน 60,505 คน ในสถาบันอุดมศึกษา (The Inventory of College Activities) ในการศึกษาลักษณะสภาพแวดล้อม สังคมกลุ่มเพื่อนได้หลายด้านด้วยกัน เช่นการใช้เวลาว่างในการพักผ่อน การนัดเที่ยวกับเพื่อนต่างเพศ การเข้าร่วมกิจกรรมดนตรี และศิลปะกับเพื่อน การมีพฤติกรรมขัดแย้งกับระเบียบของมหาวิทยาลัย ความร่วมมือ และการแข่งขันในกลุ่ม

ส่วนด้านการคบเพื่อนนั้น เดือนจิตต์ จิตต์อารี (2520) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการคบเพื่อนของนิสิตหญิง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสาธมิตร พบว่า นิสิตหญิงนิยมคบเพื่อนที่มีลักษณะ 5 ประการ เรียงตามลำดับความนิยมจากมากไปหาน้อย ดังนี้คือ เพื่อนที่มีความ

ประพุดดี เพื่อนที่ให้ความช่วยเหลือดี เพื่อนที่มีความสนใจตรงกัน เพื่อนที่เรียนดีและเพื่อนที่มีฐานะดี และปัญหาเกี่ยวกับการคบเพื่อนพบว่า มีปัญหาที่เกิดจากการคบเพื่อนเพศเดียวกันมากกว่าเพื่อนต่างเพศ นอกจากนี้ยังพบว่า ชั้นเรียนและภูมิภาคนำมีผลทำให้ลักษณะของเพื่อนที่คบและปัญหาที่เกิดจากการคบเพื่อนแตกต่างกัน และเมื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการคบเพื่อนกับตัวแปร ภูมิภาคนำ ชั้นเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่าทำให้ลักษณะของเพื่อนที่คบและปัญหาที่เกิดจากการคบเพื่อนแตกต่างกัน ส่วนกิจกรรมในกลุ่มเพื่อนนั้น จุไร ชุ่มรัมย์ (2526) ได้ศึกษาสภาพแวดล้อมสังคมกลุ่มเพื่อนของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร พบว่านิสิตนักศึกษามีปฏิสัมพันธ์สังคมกลุ่มเพื่อนด้านกิจกรรมสังคมในกลุ่มเพื่อนอยู่ในระดับปานกลาง แต่กิจกรรมนิสิตนักศึกษาบางกิจกรรมที่ปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมสังคมกลุ่มเพื่อนอยู่ในระดับน้อย เช่น การร่วมกิจกรรมอาสาพัฒนาในมหาวิทยาลัย การฟัง การโต้เถียง หรือการฟังการอภิปราย และการเข้าชุมนุมทางวิชาการกับเพื่อน ๆ เป็นต้น

ส่วน ประภาศรี สุลันทุตร์ (2522) ได้ศึกษาทัศนะของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีต่อสภาพแวดล้อมทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านสภาพแวดล้อมในห้องเรียน กลุ่มเพื่อน การบริหาร และด้านอาคารสถานที่พบว่า สภาพแวดล้อมในกลุ่มเพื่อนมีความสัมพันธ์กันน้อย

สำหรับ กอดเลียน และฮอดกินส์ (Gottlieb and Hodgkins, 1963 อ้างใน สมโภชน์ อเนกสุข, 2529) ได้ศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมและลักษณะของนักศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของนักศึกษาแห่งหนึ่งในอเมริกา พบว่า นักศึกษามีแนวโน้มที่จะแยกตัวออกจากลักษณะของสังคม ในมหาวิทยาลัยและแสวงหาค่านิยมของตนเองจากกลุ่มเพื่อน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เดวิด และแฮร์ (David and Hare, 1956) ที่ศึกษาพบว่า ลักษณะวัฒนธรรมของกลุ่มเพื่อนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในประสบการณ์ของนักศึกษา ลักษณะของนักศึกษาที่เหมือนกันจะนำไปสู่ความสัมพันธ์ที่สมานสามัคคีของกลุ่ม

สำหรับการเข้าร่วมกิจกรรมของนิสิตนักศึกษา จากการวิจัยของ อีระ นทีวุฒิกุล (2521) พบว่า ความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยนั้น กิจกรรมที่นิสิตสนใจเข้าร่วมมากได้แก่ สังคมสงเคราะห์และบำเพ็ญประโยชน์ กีฬาและสุขภาพตามลำดับ ส่วนกิจกรรมที่นิสิตเข้าร่วมน้อย ได้แก่ กิจกรรมงานอดิเรก กิจกรรมทางสังคม กิจกรรมทาง

ศาสนา และวัฒนธรรม ตามลำดับ ต่อมาในปี 2524 ประสงค์ จันทองเงิน (2524) ได้ศึกษาทัศนคติและความคาดหวังของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่มีต่อสภาพแวดล้อม ภายในมหาวิทยาลัย และสังคมไทยพบว่า นิสิตมีความเห็นว่า กิจกรรมนิสิตในอดีตเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์ต่อสังคม เป็นการสร้างความสามัคคีในกลุ่มนิสิต และเป็นการพัฒนาตัวนิสิตเอง แต่มีความเห็นว่านิสิตไม่มีความรู้เรื่องกิจกรรมเท่าที่ควร มีกิจกรรมบางประเภทยุ่งเกี่ยวกับการเมืองภายนอกมหาวิทยาลัยมากเกินไป ส่วนกิจกรรมนิสิตในปัจจุบัน นิสิตเห็นว่าเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์ต่อสังคม เป็นการเตรียมตัวนิสิตให้มีประสบการณ์ต่างๆ แต่มีข้อบกพร่องที่เป็นการทำงาน เฉพาะนิสิตบางกลุ่ม โดยนิสิตในอนาคต จะเป็นประโยชน์ต่อสังคมมากขึ้น และมีนิสิตเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้น

จากการศึกษาในกรณีของมหาวิทยาลัยรามคำแหง ซึ่งมีความแตกต่างไปจากสถาบันการศึกษาอื่น ๆ โดยมีจุดมุ่งหมายในการจัดตั้งมหาวิทยาลัยก็เพื่อเป็นมหาวิทยาลัยเปิดแบบตลาดวิชา เป็นการให้โอกาสเสมอภาคทางการศึกษา เปิดโอกาสแห่งการศึกษาอย่างกว้างขวาง นักศึกษาของมหาวิทยาลัยรามคำแหงจึงมีหลากหลาย และก็มีปัญหาต่าง ๆ ติดตามมา เช่น การขาดแคลนสถานที่เรียนระบบการเรียนการสอน และสถานที่พักผ่อนของนักศึกษา เป็นต้น (เฉลิมพล ศรีระหงษ์, 2521)

จากการศึกษาพฤติกรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ชั้นปีที่ 1-4 (กองแผนงาน, 2529) พบว่า นักศึกษาที่มีชั้นปีการศึกษาที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมส่วนตัว และพฤติกรรมทางสังคมไม่แตกต่างกัน และสภาพภูมิหลังของนักศึกษา ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส ภูมิลำเนาเดิม และการมีอาชีพขณะศึกษา มีผลกระทบต่อพฤติกรรมส่วนตัว และพฤติกรรมทางสังคมของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง

สำหรับด้านการปรับตัวในมหาวิทยาลัยนั้น วิจิตรา ฤทธิธาดา (2516) ได้ศึกษาถึงการปรับตัวในระดับมหาวิทยาลัยของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า การที่นักศึกษาจะประสบผลสำเร็จของการศึกษานั้น มีผลจากการปรับตัวในมหาวิทยาลัยเช่นกัน เพราะการปรับตัวในด้านต่าง ๆ จะทำให้ความรู้สึกลงใจที่จะตั้งใจเรียนหรือมีสมาธิในการเรียนเพิ่มขึ้นหรือลดลงได้ ถ้าหากการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมไม่ได้ เป็นต้นว่า การปรับตัวในการฟังคำบรรยายและจดตามไปอาจจะทำให้ติดตามบทเรียนไม่ทัน และเมื่อหน่วยบทเรียนได้ในด้านสถานที่เรียน นักศึกษาส่วนมากจะพยายามปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม เช่น จะต้อง

เรียนในห้องเรียนใหญ่ ที่ต้องใช้โทรศัพท์วงจรปิดในการสอน และเวลาเรียนเสมือนถูกนำมาอยู่ท่ามกลางคนแปลกหน้าที่ไม่รู้จักรักกัน ซึ่งนักศึกษาส่วนใหญ่สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพต่าง ๆ ของสถานที่เรียน ส่วนในด้านกิจกรรมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย นักศึกษามีความรู้สึกว่ากิจกรรมต่าง ๆ มีส่วนทำให้มีโอกาสได้พบเพื่อนฝูง และนักศึกษาอื่น ๆ ได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน มีการทำให้มีการปรับตัวเข้ากับกลุ่มได้ และกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ของตน ดังนั้น การคบเพื่อนจึงเป็นส่วนหนึ่งที่มีผลต่อการปรับตัวในมหาวิทยาลัย

สำหรับทัศนคติทางสังคมและการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง นิตยา กิจกาแหง (2526) ได้ศึกษาถึงทัศนคติทางสังคมและการเมืองของผู้นำกิจกรรมนักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า ผู้นำกิจกรรมนักศึกษา ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ซึ่งแสดงว่าสังคมไทย ส่วนใหญ่ยังนิยมให้ผู้ชายเป็นผู้นำ ส่วน มานะศรี ยงเจริญ (2525) ได้วิจัยพฤติกรรมการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปรากฏว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. นักศึกษาชายมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่านักศึกษาหญิงในทุกกิจกรรม
2. นักศึกษาที่มีอายุมากมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่ากลุ่มที่มีอายุน้อยในกิจกรรม

การประท้วงและการลงคะแนนเสียง

3. นักศึกษาที่มีวุฒิเดิมสายอาชีพมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่านักศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาเดิมสายสามัญ ในกิจกรรมการประท้วง การมีบทบาทในชุมนุม การรณรงค์หาเสียง และทำงานให้พรรค และการลือข่าวทางการเมือง

4. นักศึกษาที่มีความรู้ทางการเมืองสูง เข้าร่วมในทางการเมืองมากกว่านักศึกษาที่มีความรู้ทางการเมืองต่ำ ในกลุ่มกิจกรรมมีบทบาทในชุมนุมการรณรงค์หาเสียง และการทำงานให้พรรคการลือข่าวทางการเมืองและการลงคะแนนเสียง

จากลักษณะและธรรมชาติของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัย รวมทั้งอิทธิพลและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่มีต่อนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยในการรวมตัวกันเป็นกลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมหาวิทยาลัยเปิด เช่น มหาวิทยาลัยรามคำแหง ซึ่งมีนักศึกษาเป็นจำนวนมากและหลากหลาย แต่ไม่แตกต่างกันมากนักกับมหาวิทยาลัยปิดในด้านการศึกษา เพราะนักศึกษาของมหาวิทยาลัยรามคำแหงสามารถมาเข้าชั้นเรียนได้เหมือนกับนิสิตนักศึกษาโดยทั่ว ๆ ไป ฉะนั้นการรวมกลุ่มจึงเกิดขึ้นได้

หลังจากการเรียนการสอนในชั้นเรียนแล้ว แต่เนื่องจากมีนักศึกษาเป็นจำนวนมาก การเกิดกลุ่มของนักศึกษาจึงมากตามไปด้วย ดังนั้นการได้ศึกษาถึงบทบาทของกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง จึงน่าจะเป็นสิ่งที่น่าสนใจประการหนึ่ง เพราะดังที่ได้กล่าวแล้วว่าอิทธิพลของกลุ่มเพื่อนนั้นมีความสำคัญต่อการพัฒนานักศึกษาเป็นอย่างยิ่ง รวมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ ที่กลุ่มปฏิบัติก็สามารถที่จะส่งเสริมพัฒนาการของนักศึกษาในด้านบุคลิกภาพ อารมณ์ สังคม และนั่นคือ ส่งเสริมการพัฒนาบุคคล ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักของสถาบันอุดมศึกษา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย